

*Пам'яті Олекси Ошуркевича
присвячується*

(1933–2010)

Редакційна колегія:

Ігор Пілатюк – професор, народний артист України, член-кореспондент НАМ України, кандидат мистецтвознавства (головний редактор)

Любов Кияновська – доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України (заступник головного редактора)

Василь Коваль – кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник (відп. секретар)

Ірина Довгалоюк – кандидат мистецтвознавства, доцент

Ірина Зінків – доктор мистецтвознавства, професор

Андрій Карп'як – доктор мистецтвознавства, професор

Богдан Луканюк – кандидат мистецтвознавства, професор

Гельмут Льюос – доктор, професор (Німеччина)

Ігор Мацієвський – доктор мистецтвознавства, професор (Росія)

Стефанія Павлишин – доктор мистецтвознавства, професор

Олег Смоляк – доктор мистецтвознавства, професор

Надія Яремко – доктор мистецтвознавства, професор

Рецензенти:

Анатолій Іваницький – доктор мистецтвознавства, професор

Віктор Москаленко – доктор мистецтвознавства, професор

Олександра Самойленко – доктор мистецтвознавства, професор

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ
імені М. В. Лисенка
Кафедра музичної фольклористики
Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології

ЕТНОМУЗИКА

12

*Збірка статей та матеріалів
пам'яті Олекси Ошуркевича*

Львів
2016

ББК 85.312(2Ук)
УДК 78.6У
Е 88

Засновник видання –
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка

Етномузика: Збірка статей та матеріалів пам'яті Олекси Ошуркевича. – Львів, 2016. – Число 12 (2015) / упор. В. Ярмола. – 208 с.

Дванадцятий щорічник „Етномузика” містить дослідницькі статті з питань історії музичної фольклористики, етноорганологічні напрацювання, публікації епістоляріїв та рукописів, методичну працю з педагогіки, рецензії, повідомлення, хроніку за 2015 рік.

Дослідникам і шанувальникам автентичної народномузичної творчості.

Упорядник

Вікторія Ярмола – кандидат мистецтвознавства

Мовне редагування –

Надія Пастух – кандидат філологічних наук

Друкується за рішенням Вченої ради Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка (протокол № 12 від 14.12.2016 р.)

Адреса редакції: м. Львів, вул. О. Нижанківського, 5
тел. (032) 238 84 78 e-mail: pndlme@ukr.net

Ethnomusic: A collection of scientific articles and materials to memory of Oleksa Oshurkevych. – Lviv, 2016. – Number 12 (2015) / Ed. Victoriya Yarmola. – 208 p.

ЗМІСТ

Від редакції..... 7

Студії

Ліна Добрянська

Олекса Ошуркевич і Ярослав Шуст:
на перехресті наукових інтересів 9

Вікторія Ярмола

„Пахбд” – локальний жанр західнополіської
інструментальної музики..... 25

Римантас Слюжінскас

Литовские традиционные музыкальные инструменты
в контексте украинской традиции..... 43

Богдан Яремко

„Капельмейстери”-скрипалі весільних капел
космацько-шепiтської традиції..... 70

Надія Супрун-Яремко

„Капельмейстер” Іван Якуб’як – скрипаль-лідер
Верхнього Надпруття..... 93

Ольга Харчишин, Василь Коваль

Публікації з етномузикології в журналі „Народна творчість
та етнографія” (1957–1991 рр.): історія, теорія, практика..... 101

Матеріали

Юрій Рибак

Листування Олекси Ошуркевича та Михайла Мишанича
щодо підготування фольклорних збірників 117

Вікторія Ярмола

Пісні-„пóходи” зі Скулина в записах Олекси Ошуркевича
та в транскрипціях Михайла Мишанича..... 151

Ліна Добрянська

Спогади Олекси Ошуркевича про свого вчителя
Ярослава Шуста..... 163

Педагогіка

Богдан Луканюк

Методика науково-дослідницької роботи: Програма..... 171

Повідомлення, рецензії, огляди

Реліктові матеріали про поліських лірників. Рецензія-відгук
на нотну збірку „Лірницькі пісні з Полісся”
– *Михайло Хай*..... 182

Рецензія на видання: „Проблеми етномузикології”
– *Лариса Лукашенко* 186

Міжнародна наукова конференція до 120-ліття від дня
народження Зиновія Лиська (Львів, 2015)
– *Володимир Пасічник* 191

Міжнародна наукова конференція „Слов’янська
мелогографія-5” (Київ, 2015)
– *Людмила Алієва*..... 195

Хроніка '15 / уклала *Вікторія Ярмола*..... 198

Додатки

Показчик населених пунктів, обстежених О. Ошуркевичем
у 1968–2007 роках / уклала *Ліна Добрянська* 200

Зміст дипломної роботи О. Ошуркевича
„Народнопісенна творчість Волині” 203

Фрагмент другого розділу дипломної роботи..... 204

Відомості про авторів 206

пісні, приурочені пісні та приспівки, виділила кілька мелотипів і вказала межі їхнього розповсюдження. Анна Черноус у доповіді „Рудименти хрестильного обряду на теренах українського Надсяння” повідомила про певні традиції, пов’язані із цим дійством. Вона вказала на виконання під час гостини спеціальної хрестильної пісні з побажанням довголіття немовляті та його родині, численних пісень про кумівство, переважно жартівливого характеру, але не обов’язкових для хрестин.

У співавторській доповіді „Дослідження з історії етномузикології в журналі „Народна творчість та етнографія” (1957–1991): пошуки методології на межі можливостей часу та академізму” Ольга Харчишин і Василь Коваль спробували простежити, від яких чинників залежали обрання тем для дослідження, основні їх лейтмотиви, глибина аналізу та наукові підходи. Автори зосередилися на трьох напрямках досліджень з історії етномузикології, а точніше праць із лисенкознавства, колессознавства та квіткознавства, позаяк цим трьом ключовим фігурам – М. Лисенкові, Ф. Колессі, К. Квітці – на сторінках журналу надавалась особлива увага.

Пожвавили перебіг конференції три останні виступи. Литовський професор Рімантас Слюжінскас у доповіді „Литовські традиційні музичні інструменти: класифікація та регіональне поширення”, притримуючись загальновідомої системи класифікації музичних інструментів Горнбостеля-Закса, охарактеризував народні інструменти та окреслив межі їх поширення на території Литви¹. Доповідь Галини Пшенічкіної „Сучасний стан традиції нижнього Подніпров’я (за матеріалами Томаківського р-ну Дніпропетровщини” висвітлювала результати недавньої, спільної з Рімантасом Слюжінскасом, фольклорної експедиції. Завершилася конференція доповіддю Маргарити Скаженик „Три рівні сучасної етномузичної освіти: реальність чи міф?”, що викликала чималу дискусію, яка поступово, від монотематичної, розширилася до висвітлення низки наболілих проблем у сучасній етномузикології.

Володимир Пасічник

Міжнародна наукова конференція „Слов’янська мелогеографія – 5”

25–26 квітня 2015 р. на базі Київської лабораторії етномузикології Національної музичної академії імені Петра Чайковського відбулася чергова етномузикологічна конференція, де впродовж двох днів досвідчені науковці та молоді дослідники обговорювали актуальні питання типології, картографування та архівування народної музики українського й загалом слов’янського

¹ Доповідь автора певною мірою висвітлено у статті цього числа „Етномузики” на с. 43–69.

теренів. Варто зауважити, що цього року конференція об'єднала учасників з Києва, Львова, Рівного, Кіровограда, Сум, Ужгорода та Клайпеди (Литва) та, вже традиційно, пройшла з підгрупою „Молода етномузикологія”.

На відміну від попередньої четвертої конференції, коли свої доповіді учасники старшого і молодшого поколінь виголошували на різних засіданнях, тематичні блоки п'ятої поєднали виступи зрілих етномузикологів і початківців. На ранковому засіданні першого конференційного дня досвідом систематизації, архівування фольклорних матеріалів і підготування до друку наукових видань з етномузикології ділилися киянка Ганна Коропниченко та львів'яни Андрій Вовчак і Ліна Добрянська. Доповіді про дослідження традиційної музики Закарпаття виголосили ужгородський науковець Віра Мадяр-Новак та її вихованці Михайло Чедрик і Віра Тимочко. Цієї ж теми стосувалися виступи Ганни Пеліної та Йосипа Чави.

Денне засідання, на якому обговорювалися проблеми дослідження Волині та суміжних земель, згуртувало досвідчених та молодих доповідачів з різних міст. Львів'янка Лариса Лукашенко розповіла про рідкісні мелотипи південно-західного українського пограниччя; рівненський дослідник Юрій Рибак охарактеризував випускні наукові роботи і збірники фольклорних матеріалів, підготовлені студентами кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету; кияни Олег Коробов, Анастасія Дружок, Інна Шворак, Ольга Вакуліч та Марія Ковалик у своїх повідомленнях проаналізували окремі жанри календарно- та родинно-обрядового фольклору досліджуваних ними осередків, а Юлія Миколайчук (Рівне) та Анна Коломицева (Київ) присвятили виступи характеристиці необрядової пісенності. Про записи музичного фольклору на Хмельниччині оповіла Людмила Кучерук (Рівне).

Особливо цікавим та пізнавальним, зокрема, для молодших учасників конференції, виявився відкритий урок киянки Маргарити Скаженик, на якому присутні мали змогу засвоїти композиційні версії найпоширеніших типів зимових наспівів українців із застосуванням нотного лото. Гарним завершенням інформативно насиченого дня стала „весняна мобілізація етномузикологів”¹, що пройшла у дружній та невимушеній атмосфері.

Другий день розпочався засіданням, усі виступи якого об'єдналися навколо однієї теми – мелотипології весільної обрядової пісенності. Організатор конференції, киянка Ірина Клименко, у вступній доповіді розповіла про формулу 5+3 в українсько-білоруському ранньотрадиційному мелопросторі, а наступні доповідачі – Галина Качор (Київ), Олена Гончаренко (Суми) та Ва-

¹ Основною метою цієї вечірньої зустрічі було удосконалення теоретичних та практичних навичок молодих дослідників за допомогою засекречування наукової інформації (етнозагадки), музичних вікторин, роботи з картами, перегляду експедиційних відеозвітів тощо.

силь Коваль (Львів) – продовжили типологічну проблематику, базуючись на власних експедиційних матеріалах. Цій же темі був присвячений виступ кіровоградського дослідника Олександра Терещенка, який взяв участь у конференції дистанційно за допомогою скайп-зв'язку. У підсумку Ірина Клименко окреслила макроареал даного типу у слов'янському просторі, а завершилося засідання жвавою дискусією за участю скайп-аудиторії.

У другій половині дня досвідом етномузикологічних студій у Північній Європі ділився гість з Литви, професор Клайпедського університету Рімантас Слюжинскас, який пізніше, спільно з Галиною Качор та Іриною Клименко, розповів і про фольклористичні експедиції Україною. На відміну від досить вичерпного розгляду питань типології, проблемі специфіки ладового аналізу народної музики було присвячено лише одну доповідь, яку виголосила київська дослідниця Олена Мурзина (нині покійна). Післяобіднє засідання другого дня було найкоротшим, адже організатори конференції підготували для учасників цікавий технологічний практикум – майстер-клас аудіо- і відеозапису в польових умовах та „виживання” під час збирання фольклору. Вечірня зустріч відбулася на березі р. Десенки, де кияни Анастасія Мазуренко та Дмитро Арістархов розповідали про тонкощі планування експедиції, специфіку експлуатації звукозаписувальної техніки та багато іншого, а пізніше усі присутні змогли посмакувати кашею та чаєм, приготовленими на вогнищі.

Окремі доповіді, які були виголошені на конференції, опубліковано в десятому випуску науково-методичного збірника НМАУ „Проблеми етномузикології”¹.

¹ Див: Проблеми етномузикології: науково-методичний збірник. – Випуск 10 / редактор-упорядник М. В. Скаженник; Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського; ПНДЛІ по вивченню та пропаганді народної музичної творчості. – Київ, 2015. – 224 с. Електронну версію див.: <http://knmau.com.ua/naukovi-vydannya/problemy-etnomuzykolohiyi/problemy-etnomuzykolohiyi-vypusk-10> [дата звернення 12.12.2016].

Наукове видання

ЕТНОМУЗИКА

Число 12

Збірка статей та матеріалів
пам'яті Олекси Ошуркевича

Редакція:

нс, канд. м-ва Ліна Добрянська (секретар, ldo2007@ukr.net); доц., снс, канд. м-ва Ірина Довгалюк (iradovhalyuk@gmail.com); зав. ПНДЛМЕ ЛНМА, снс, канд. м-ва Василь Коваль (pndlme@ukr.net); проф., пнс, канд. м-ва Богдан Луканюк (відповідальний редактор, lukaniuk@ukr.net); доц., снс, канд. м-ва Юрій Рибак (yuriy_rybak@ukr.net)

Упорядник

Вікторія Ярмола

Макетування та технічне редагування

Ліна Добрянська

Фото на 1 сторінці

з фондів Волинського краєзнавчого музею (архів О. Ошуркевича).

Адреса редакції:

Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології
Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка,
вул. О. Нижанківського 5, 79005 м. Львів,
тел. (032) 238 84 78
e-mail: pndlme@ukr.net

Підписано до друку 23.12.2016 р.

Гарнітура TimesNewRoman. Формат 60x84/16.

Друк на різнографі. Ум. друк. арк. 13,4. Обл. вид. арк. 10.

Наклад 100 прим. Зам. 4